

τὸ κακούργημα τοῦτο ἐπαύσα, καὶ εἰς ἔλλειψιν τοιούτου ἐπικερδοῦς πόρου μετέρχονται μυρίας ἄλλας τέχνας, ὡς τὴν ἀγορὴν καὶ πώλησιν τῶν ζώων, διευκολυνόμενοι διὰ τῆς ἀκαταλήπτου αὐτῶν διαλέκτου. Αἱ γυναῖκες τῶν, εἰς παρακμάζουσαν ἡλικίαν, καταγίνονται εἰς μυχθαίς, γοηταίς, ἐπωδάς, φίλτρα καὶ μυρίας ἀθεμίτους πράξεις ἐρωτικὰς μεταξὺ ἀλλοφύλων. Νέαι δὲ, περιφέρονται ἄδουσαι ἄσματα ἐρωτικά, συγκινοῦντα καὶ ἀγροίκους καὶ μεγιστάνους. Πολλὰ γίνονται εὐτράπελοι καὶ χαριέστατοι ὄρχηστρίδες, περιφερόμεναι εἰς θέατρα τῆς Εὐρώπης. Σχολεῖα δὲν ἔχουσιν ἴδια εἰς τὰς συνοικίας τῶν, καὶ ὅσοι ἔμαθον γράμματα, ἐσπούδασαν αὐτὰ εἰς ἐκπαιδευτήρια ἀλλοφύλων· γράφουσι δὲ εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν διὰ τῶν στοιχείων τῆς ξένης γλώσσης τὴν ὁποίαν ἔμαθον.

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι αἱ γραῖαι Ἀτσιγγανίδες, περιφέρονται εἰς τὰς κώμας καὶ πόλεις τῆς Εὐρώπης προλέγουσαι ἐκάστου τὴν τύχην· ἐπὶ τούτῳ δὲ τοσούτον ἐμελέτησαν τὸν χαρακτήρα τῶν ἀνθρώπων, ὥστε πολλὰ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀπέκτησαν χρήματα ἱκανὰ νὰ ζήσωσιν ἐν ἀέσει αὐτοὶ τε καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν. Ἡ δύσμορος καὶ στρυφνοπρόσωπος γραῖα, καὶ τοιαύτη πρέπει νὰ ᾖ ἢ αἰσθηθῆς γοητίας ἢ ἔχουσα ἀγνώστους μετὰ τοῦ διαδόλου σχέσεις, τὴν μὲν φιλόκασμον νεάνιδα κολακεύει προλέγουσα σύζυγον ἐράσμιον, εἰς δὲ τὸν γηράσκοντα προκηρύκει γῆρας πολυτάλαντον, καὶ δόξαν παγκόσμιον, καὶ πάθη μέγρι τέλους ζωῆς εἰς τὴν καρδίαν του. Ἡ γοητίς Ἀτσιγγάνα, ἢ ἀναγινώσκουσα τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πολλάκις ἐκφραζόμενα, λαλεῖ προσηφῶς, καὶ ἂν ὅλοι δὲν πιστεύωσι τὰ προφητευόμενα, διαθρύπτονται τοῦλάχιστον ἀκούοντες ὅτι τόσα καὶ ἐπιπλέον πρέπουσιν εἰς αὐτούς. Τοιαύτη, νομίζω, εἶναι ἢ σαφῆς ἀπόδειξις τῆς παρὰ πάντων, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἐγκαρδίου δεξιότητος τῶν βδελυκτῶν καὶ ἀπαταιώων τούτων γραῖδίων.

Ἄν καὶ αἱ γυναῖκες τῶν Ἀτσιγγάνων περιφέρονται ἄδουσαι ἄσματα ἄσματα διεγείροντα τῆς φιληθονίας τὰ ἀκράτητα πάθη, σπανιώτατα ὅμως παρεκτρέπονται, καὶ μάλιστα χάριν ξένων. Καὶ τοῖς ἀγνοοῦσαι τὸ σεμνοπρεπὲς καὶ παρθενικὸν τῆς σώφρονος γυναίκης, φιλάττουσιν ὅμως ἀμόλυτον τὴν ἰδίαν τιμὴν· θάνατος σκληρὸς κρέμαται ἐπὶ πᾶσιν γυναῖκα ἔχουσαν σχέσεις εἴτε μετὰ ξένων εἴτε μετὰ ὁμοφύλων. Παράδοξος τῶντι διαγωγὴ λαοῦ πρᾶττοντος ἀσυστόλως πᾶν κακούργημα, ἀνιλεῖς φερομένου κατὰ τῶν ὁμοίων αὐτοῦ, μηδὲ μίαν ἔχοντο ἀρχὴν δικαιοσύνης, μηδὲ λατρεύοντες θεὸν ἄλλον ἢ τὸν θεὸν τοῦ κέρδους καὶ τῆς δολιότητος!

Περὶ δὲ τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας αὐτῶν, ὀλίγῃ ἔχω νὰ εἶπω, διότι ὀλίγῃ εἶναι γνωστὰ τοῦτο μόνον γινώσκωμεν ὅτι συνεκκλησιάζονται ἐλευθέρως μετὰ τῶν ὁμοφύλων ἔθνων. Εἰς τὴν Τουρκίαν, τινὲς μὲν εἶναι χριστιανοί, οἱ πλεῖστοι δὲ ὀθωμανοί, ἀλλ' ἡ φαινομένη αὕτη λατρεία εἶναι ἀμφίβολος, ἢ δὲ πίστις αὐτῶν ἀμφιρρέπης. Διὰ τὴν ἀ-

ποφύγῃ τὸ ἄτοπον τῆς πανταλοῦς ἐλλείψεως θρησκείας, ἐξωτερικῶς συμμορφώνονται μετὰ τῆς ἐπικρατούσης φυλάττοντες τινὰ ἔθιμα ξένα, καὶ αὐτὰ ἀμφισβητούμενα, λείψανα ἴσως τῆς καταγωγῆς αὐτῶν, τελούμενα κρυφίως μεταξὺ τῶν, καὶ κατὰ κοινὴν ὄλων ὁμολογίαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους (α).

(Ἐπεται συνέχεια.)

Εἰς τὸν θάνατον

τοῦ

Δ. ΣΟΛΟΜΟΥ.

Ποίημα λυρικόν

Ἀνθρ. ἀλλοφύλων.

—•••••

Περὶ ληψίς.

—•

Ἐφρουγε ἡ ψυχὴ στὰ Οὐράνια λυμένη
Ἀπ' τοὺς φραγμοὺς ποῦ ὁ Πλάστης εἶχε βάλει,
Ἄφου τὴν Φῶσι ἐπρόφρουγε νὰ γένη
Κ' εἰς τῆς Ἐδέμ τὰ ἄλλα τὰ κάλη,

Μὲ ἀγγελουδιῶτε συνοδιαῖς φερμένη,
Ἔμνους κ' ἐκεῖ ἐγόρευε νὰ ψάλλῃ
Παράδεισου τῆς φεῖγαν ἀναμμένοι
Ἀρρήτοι οἰστροὶ, κ' ἔλεγες μεγάλη,

(α) Τὸ ἀκλόουθον ἀπόσπασμα περιγίσεως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν τοῦ Κ. Brown, περὶ οὗ εἶλω λαλῆσαι ἐν τοῖς ἐφεξῆς, λαμβάνω ἀπὸ τὸ περιοδικὸν Knickerbocker τῆς Ἀμερικῆς, (Ὀκτώβριος 1844). «It happened in the morning, that I was awakened very early by the insects with which the hut was filled, and had an opportunity of ascertaining myself, that the rigid Mussulman and devout Imam was a Gipsy, whose people I have at other times had cause to believe, are all fire worshippers. Although awake, I remained quite to observe his movements, and was enabled to see him, after looking round the room to assure himself that all were asleep, take up a burning brand from the chimney, hold it before him, and remain some eight or ten minutes occupied in addressing his adorations to it. » Ἡ τοῦ: «Κεῖνος προῖκν τινὰ νὰ μ' ἐξυπνίσει πολλὰ ἐνωρίς· τὰ ζώδια ἀπὸ τὰ ἔποια ἐβρῆθεν ἢ καλύβη. Ἐλαβον λοιπὸν εὐκαιρίαν νὰ βεβαιωθῶ ὅτι ὁ θρησκευτικὸς Μουσουλμάνος καὶ συγχρόνως εὐσεβὴς Ἰμάμης ἀνέκει εἰς τὴν φυλὴν τῶν Ἀτσιγγάνων οἰτινες, ὡς καὶ ἄλλατε ἐπληροσορήθεν, εἶναι ὅλοι πυρολάτραι. Παρατηρῶν ἀκίνητος αὐτὸν, τὸν εἶδον βλέπαντα πέραξ τοῦ δαμακίου ἵνα βεβαιωθῆ ὅτι ὅλοι ἐκαμῶντο. Καὶ λαβὼν τότε θαυλὸν ἀκαμμένον ἀπὸ τὴν ἐστίν, τὸν ἐκράτει ἐμπροσθέν μου, καὶ ἔστατο ἕκτε ἢ δέκα λεπτά περίπου, κατευθύνων πρὸς αὐτὸν τὴν προτερῆν τοῦ.

Ἀχραντὴ τὴν Μαῦσα τὴν στολίξει
 Ἀπ' τὰ πέρατα ὡς τόσον ἰφανῆκαν,
 Ποῦ αἰσθανθῆκαν ἐκεῖ τὰ γτερυγίη,

Σχιαί' ἦτ' ὅσοι οἱ πρῶτοι ἐδῶ ὠρκισθῆκαν
 Ἐλευθεριά ἢ σπάθη τὰ Δερίη,
 Τὴν εἶδαν, ἤλθαν, τὴν ἤγγασε, ἄδιαβῆκαν,

Κεῖ ἀστραπαὶ λίες, ἑτοῦ Ἀπλάστου, τὰ δακρύη.
 Νὰ δέεται, αἰώνια τὴν ἀφῆκαν,
 Ὅσο ἢ σκλαβιά τὸν Ἑλληνα χωρίζει.

—οοο—

Δὲν ζῆ πλέον· ἀποθαμμένος
 εἶναι τὴν ὁ Ποιητής,
 Ποῦ εἰς τὸ γάλα ἦτο θρεμμένος
 μιᾶς Θεᾶς ἠρωϊκῆς·

Ὅτε ὁ Πλάστης ἠμελετοῦσε
 τοὺς γαλάζιους Οὐρανοὺς,
 Ἐκείθεν ἄκρην τοῦ ἐλαλοῦτε
 Μ' ἀστρους θεῖους πολεμικούς,

Ταῖς ἀθάναταις νὰ ὑμνήσῃ
 Δάρναις τόσων τῆς παιδιῶν,
 Ὅπου ἀμάρανταις θ' ἀφῆσῃ
 Μὲς τὰ βάθη τῶν καιρῶν,

Ἐνας Ἕρμος ποῦ εἶχε ψάλλει
 Σὰν τὴν εἶδε νὰ διαβῆ,
 Καὶ ὅπου δὲν τὴν εἶδαν ἄλλοι
 Στὴν ὀγλίγορη φυγή.

Δὲν ζῆ πλέον· ἄχ σεῖς ναὶ κλαῖτε
 φιλελεύθεραις καρδίαις,
 Ὅπου κόσμον ἕνα ἐθαῖπτε
 Μέσα σταῖς παλληκαριαῖς,

Ποῦ ὅλοι ἐτρέμανε ὅλοι οἱ τόποι.
 Νᾶθε μόνον ἀκουσθῆ,
 Κ' ἔρημη ἔμεινε ἡ Εὐρώπη
 Ἄν μακρόθε ἦθε' φανῆ.

Στῆς Θεᾶς τὸ γάλα αὐξήθη
 Μὲς τῶν ὀπλων τὴν κλαγγή,
 Ποῦ ἀντιβόισε κ' ἐχύθη
 Στὴν γῆ ποῦχε γεννηθῆ·

Κεῖ ἀγκάλ' ἀλυσσοδεμένος
 Μὲς τοὺς βράχους τοὺς Ἐπτὰ,
 Ὅπου ἐφώλιασε ὁ σκασημένος
 Βρετανός κ' αἶμα διψᾷ,

Μὲ φτερ' αὔλα πετῶντας
 εἰς τὰ κλέφτικα βουναῖα,
 Ὅπου ὁ Ἑλληνας βροντῶντας
 τὸ τουφέκι ὀλημερνὰ,

Μύριας ἔστειλε στὸν Ἄδην,
 Μὲς τοῦ ἠρρέβου ταῖς σπηλαιῖς,
 Νὰ χορτάσουν τὸ σκοτάδι
 Ἄγριας τούρκικης ψυχῆς,

Νίκαις ἐψάλλε καὶ μάχαις
 Ποῦ ταῖς τρέμει ὁ λογισμός,
 Καὶ, λὲς, ἀναρτε ταῖς ῥάχαις,
 Ὅπου ἀπέρνας, ὡς κεραυνός.

Ὡ καὶ τὴν ποῖος μᾶς ψάλλῃ
 τὸ τουφέκι ἀν ἀκουσθῆ;
 Καὶ στεφάνι ποῖος μᾶς βάλῃ
 Σ' ὅποιον πρῶτος πεταχθῆ; . . .

Ἦλθε ὁ Μπάϋρων ἔς τὴν Ἑλλάδα
 καὶ τὸν ἐκλαυσε ἔσθ,
 Κ' ἔφερε ἡ πίκρα μᾶς γλυκάδα
 Στὴν ὀλόγλυκτη φωνή·

Φεῦ! καὶ τὴν ποῖος νὰ κλαῖῃ
 Νὰ γλυκάνῃ τὸν καῦμό,
 Ποῦ τὸν Ἑλληνα θὰ κλαῖῃ
 Στὸν ὀδικό σου τὸ χαμό;

Ξύπνα Μπάϋρων Σὺ καὶ ψάλλε
 Ὅσαις ἀναφε καρδίαις,
 Καὶ τὴν δάφνη ξύπνα βάλε
 Σ' ὅσαις ἔφερνε εὐμορφιαῖς.

Οὔτε Μπάϋρων τὴν ἀκούει,
 Οὔτε ἀοιμένα Σολομοῦς,
 Ἄλλον κόσμον τὴν κρούει
 Τῆς ψυχῆς τῶν ὀπαλμῶς.

Κεῖ ὄχι αἵματα, ὄχι φρίκαις
 εἰς τὴν θάλασσα, εἰς τὴν γῆ,
 Τὰ σπαθιά ξένα κ' ἡ θήκαις,
 Γε' αὐτοὺς ξένοι οἱ σκοτωμοῖ.

Τὴν Οὐράνια, τὴν Θεῖα,
 ψάλλει ἡ ὀλόθερμη ψυχή,
 Καὶ τὰ λόγια τοὺς εἰν' κρύα,
 Ὅσα ἐδῶ κατοῦ εἶχαν πεῖ,

Ἡ φωτιὰ καθὼς εἰν' κρύα
 Ὅπου ἐδῶ ἔχομε στὴν γῆ,
 Μὲ τὴν ἀπλαστί, τὴν Θεῖα
 Ἐκείνη ἀνίσως συγκριθῆ.

Σύρε ὦ σύρε, πλὴν ἀφίνεις
 εἰς τὰ βάθη μᾶς πληγή,
 Ποῦ ἡ βαθύτερη εἰν' ἐκείνης
 Ποῦ μᾶς ἐκλαυσε ἔσθ,

Ἡ πληγὴ καμμὴ δὲν μένει
 εἰς τὸν ἄνθρωπο ἀναιχτή,
 Βαθεῖα ὅσο κ' ἀναμμένη
 σταῖς ἀρχαῖς κ' ἂν μᾶς φανῆ.

Καὶ σὺ ξένη ὅπου διαβαίνεις
 εἶδες τὴν καῦμό,
 Ὅθεν ὄθεν πηγαίνεις,
 λέγ' ἐκεῖ ποῖος στεναγμό,

Βαθεῖα ἐδῶ ἀκουσε νὰ χύγουν
 Νησιὰ θάλασσαῖς στεριαῖς,

Ποῦ ἔρμα τῶρα θεὸς νὰ μείνουν,
 Ἄλλα σ' ἄλυσσασαις φρικταῖς,
 Ἄλλα ἐλεύθερο πῶς πίνουν
 Τάχα ἀέρι ποῦ ὡς κ' ἐκεῖθ',
 Ὅφεις μύριοι τὸ μολύνουν
 Μέσα ἀπ' τ' ἄγριο τὸ στοιχεῖθ',

Ποῦ ὄλο πέρα ὄλο τὸ ζώνει,
 Κι' ἂν τοῦ σὺρῃ μιὰ φωνή,
 Ἡ ταῖς φτέρυγαις μαζώνει,
 Ἡ σ' ἐν πείσμα του τὸ σβυσι.

Νύχτα ἦτο ποῦ ἀπ' τὰ πέρατα
 Ἄχνά νέφη εἶχαν φανῆ,
 Νὰ ἔξορίζουν ἄλλα ὡς τέρατα
 Μαῦρα, ὀλόπικν' ἀχανῆ.

Ὅλη ἐμαύριζε ὄλη ἡ Πλάση.
 Κι' ὡς νὰ μούγγριζαν θεριὰ,
 Ἀντιβοῖζαν τὰ δάση,
 Τὰ λαγγάδιον, τὰ βουνά,

Κ' ἤκουες μέσα κ' ἐσφυρίζαν
 Εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν φορά,
 Κ' ἐλυσσοῦσαν κ' ἐτρίζαν
 Σὺν νὰ τὰ καιε φωτιά.

Ὅλα τέλος ἄσωριασθῆκαν,
 Ποῦ μ' ἀνέκφραστη μιὰ ὄρμη,
 Ἀπ' τὰ βάθη τους χυθῆκαν
 Ἴσκιαι, φάσματα, καπνοί,

Κι' ὄλος ἀναψε ὁ αἰθέρας
 Κι' ἐκοκκίνισσε, ποῦ λές,
 Καταχθόνιο κάποιο Τέρας
 Κολασμέναις κεί ψυχαῖς,

Στὰ αἰθέρια ἀπάνου σέρνει,
 Κ' ἔχει φίδια ἢ κεφαλή,
 Ποῦ ἀστραπὴ λές ὄλα δέρνει
 Στὴν ὀλόσκιαχτη φυγῇ,

Ὅπου εἰς μύρια ξεσχλοῦν σχήματα
 Ἄγρια, ἀλλόκοτα, φρικτά,
 Τ' ἀναμμένα ἐκεῖνα κόματα,
 Ποῦ ἐξερνοῦσε ἡ σκουνταυρλιά.

Ἐσαλεύθηκε ἀπ' τὰ βάθη
 Τοῦ Ἐρρέβου κ' ἡ φυλακῆ,
 Κι' ἀνοιγόκλεισε κ' ἐστάθη
 Τρομασμένη, σιωπηλή.

Ὅλη τότε ὄλη ἐστάθη
 Μὲ μιᾶς τοῦ ἀνεμου ἢ πνοῆς,
 Καὶ τὸ σκότος ὄλο ἐχάθη
 Κ' ἡ βρονταῖς καὶ οἱ κεραυνοί,

Κι' ὡς τὸ Χάος μέσα ἐστάθηκε
 Εἰς τὴν πρώτη αὐτοῦ φυγῇ,
 Ποῦ ἐμαζώχθη ἐκεῖ κ' ἐχάθηκε
 Κ' εἶναι ἡ φῆμη ἐδῶ ἀκουστή,

Οὔτω λές ἐκεῖ θὰ ἐστάθη
 Μέσα ἢ τόση γλαλοῇ,
 Ποῦ αἴφνης δῶθεν ὄλη ἐχάθη
 Κι' ὄλοι ἐλάμψανε οἱ Οὐρανοί.

Ὅλοι ἐλάμψανε κ' ἡ Πλάση
 Ἔτσι ἐφάνηκε τερπνῆ,
 Ποῦ ἐγελοῦσαν λές τὰ δάση,
 Κ' ἦτο ἐθαῖροις ἡ στιγμή,

Ὅπου ἐδῶ κατου ἀνχιμμένη
 Ἐφθανε ἡ ἀπλαστη ρωνή,
 Ποῦ ἡ Ζωὴ παντοῦ νὰ γένη
 Εἶπε κ' εἶδε νὰ γενῆ.

Βρυιάζαν βρυιάζανε τ' ἀστέρια
 Κ' εἰσὲ ἴλιγο μύρια ἐκεῖ
 Νᾶρχωνται ἐβλεπες ἔεφτέρια
 Καὶ ν' ἀστράφτη ἡ Ἀνατολή.

Ὡς ἐδῶ κατου ἀκουσθῆκαν,
 Τ' ἀλληλοῦθα κ' οἱ φαλμοί,
 Ποῦ ἀπ' τὰ νέφη τους ἐβγῆκαν
 Κι' ὄλοι ἐχῆσαν οἱ Οὐρανοί.

Ἀκουσθῆκαν κ' εἰς τὰ βάθη
 Τῆς Ἀβύσσου, κ' εἰς φρικταῖς
 Φωναῖς μύρια ἐκεῖθεν πάθη
 Ἀναβλυιάζανε ἡ ψυχαῖς.

Ἡ ψυχαῖς ποῦ ἐκεῖ θαμμέναις
 Μὲς τὸ κρίμα τους σπαρνοῦν,
 Μελαναῖς κ' ἀγριομέναις
 Ὡς τοὺς ὄφεις ποῦ κρατοῦν.

Κ' ἐκεῖ ποῦ ἦτανε γυρμένοις,
 Εἰς τὴν κλίνη τὴν πικρῆ,
 Οὐρχνὸς λαμπαδισμένος
 Εἶχ' ἐμπρός του φανισθῆ,

Μ' ἀχνά μύρια χρυσᾶ φάσματα,
 Ὅσα ἐχύνανε ἡ χλωμαῖς
 Φλόγαις μέσα ἀπὸ τὰ χάσματα
 Ποῦ ἐκεῖ ἀνοίγανε ἡ φωτιαῖς.

Κ' ἡ ψυχὴ του ὄλη ἔγελοῦσε
 Κ' ἔλεγες νὰ πεταχθῆ
 Πρὶν τῆς ὥρας τῆς ζητοῦσε
 Μέσα εἰς τὴ λαμποβολή.

Κ' ἤκουες κ' ἐψάλλε ἔτσι θεῖα,
 Ἔτσι αὐράνια, ἔτσι γλυκά,
 Ποῦ τὰ Πνεύματα μὲ βία
 Ἐκεῖ ἔφθάναν, καὶ σιγά,

Γύρω ἐστέκοντο κ' ἐπίναν
 Τὴν γλυκάδα ποῦ ἡ φωναῖς
 Μὲς ταῖς λάμψαις τους ἐχύναν
 Κι' ἀναγάλλιαζαν κ' ἐκαγαῖς.

Ὅλα τότε ἐφτερυγίζαν
 Στὴν ἀθάνατη ψυχῇ,

Καί τὰ μύρα τὴν βαντίζαν
Ποῦ κλειοῦν μέσα οἱ Οὐρανοί·

Κι' ἀνεξήγηταις ἐψάλλαν
Μαζὺ ἐκεῖνα ὕμνολογιαίς,
Ὅπου εἰς Χώραις τὴν ἐβάλλαν
Ἄλλαις ἀδοξαῖς κι' ἀγναῖς,

Ποῦ ἐπλεε μέσα ἡ φαντασίᾳ της
Χρυσωμένη, φτερωτή,
Κι' ὅπου ἀπλώσαν τὰ φτερά της
Ὅσο ἀπλώσανε αἱ καιροί·

Τὰ λιθάνια ἐκεῖ ὅταν βγήκαν
Ἀπ' τὰ βάθη τοῦ Νιού (α),
Κ' εἰς τὰ μνήματα ἐχυθῆκαν
Τοῦ κλεινοῦ Μισολογγίου·

Ποῦ τὸν Μπαύρων τότε ἀρπάξαν
Στοῦ πολέμου τὴν ρωτιᾶ,
Καί τὰ πτώματα ἐφρονάξαν (β)
Ὅσα ἠθάνετο ἡ καρδιά,

Ποῦ θαμμένα ἐκεῖ καθ' ὦρα
Τριζοῦν μέσα ἀγανακτοῦν,
Εἰς τοῦ Ἑλλήνος τὴν χώρα
Τοῦρκοὶ ἀκόμα νὰ χωροῦν·

Ὅταν ὅταν ἀπ' τὴν κόψη
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
Κι' ἀπ' τὴν πύρινη τὴν ἄψη
Ποῦ μὲ βιὰ μετράει τὴν γῆ (γ),

Τὴν Θεὰ εἶδε ποῦ ὄλοι ἐπέσαν
Ὅλοι οἱ τύρανοι τῆς γῆς
Σὰν σκυλιὰ, καὶ τὴν ἐδέσαν
Ἄφρου ἐχάθη ὁ Μαχητής,

Ὅπου ἐθέρριζε κ' ἐπέρνα
Στὸ σπαθί του κεφαλαῖς
Τῶν τυράννων, κ' ἐκέρνα
Αἷμα ἀπάτηταις στεριαῖς (δ)·

Ὅταν ἔδω λαμποκοπῶντας
Τὴν Θρησκεία μ' ἓνα σταυρὸ
Ἐκείνην ἐβλεπε φιλῶντας
Νάμβη μέσα εἰς τὸ Νικό (ε)·

Ἢ ὅταν ναι ν' ἀνκατόνωνται
Οἱ σπινθόβολοι καπνοί,
Κι' ἀπ' ἐκεῖ νὰ φανερόνωνται
Ἴσκιοι θεῖοι πολεμικοί,

Κι' ὄλοι ἐκεῖνοι οἱ πολεμάρχοι
Περιζώνοντας πικνοί

Τὴν ψυχὴ τοῦ Πατριάρχου
Ποῦ τὸν πόλεμο εὐλογεῖ,

Ν' ἀναδεικνύονται νὰ γέρονται,
Κ' εἰς τὸ πρόσωπο ἱεροῖ,
Νὰ ἀπλώνουνε νὰ πέρνουν
Ἀπὸ τῆ σπινθοβολῆ (α),

Δὲν εἶδα, ὄχι, τότε ἐμπρὸς της
Ὅσα ἐκεῖναις ταῖς στιγμαῖς,
Ἐθωροῦσε ὁ λογισμὸς της
Σταῖς οὐράνιαις ψαλμοδιαίς·

Πλὴν σὲ λίγα ἀνανογιέται
Κ' εἰς τὴν γῆ δὲν εἶναι πλεῖσ·
Ὅλη τότε ὅλη κυττάται
Σὰν νὰ ζήταε τὸ φραγμὸ,

Ὅπου ὁ Πλάστης εἶχε βάλει,
Ἀπ' τὴν πρώτη τῆ στιγμῆ,
Ποῦ τὴν ἔστειλε νὰ ψάλλη
Εἰς τοῦ Ἑλλήνος τὴ γῆ.

Καὶ λὲς ἔστρεψε σκιασμένη
Στὴν παλιὰ της κατοικιά,
Ὅπου χρόνια φωλιασμένη
Μόνη ἐλόγησε φωλιά,

Μόλον ποῦναι ἐκεῖνη ἡ ἰδέα
Ποῦ ἐφτερούγησε συχνά,
Κ' εἰς μνημάτωνε ζεσκλίδια
Εἶδε σκέλεθρα φρικτά, (β)

Εἰς θανάσιμο ἓνα κρίμα
Νὰ πετιοῦνται ἀπὸ τῆ γῆ,
Καὶ σπρωγμένα στ' ἅγιο βῆμα
Νὰ κολλοῦνε εἰς τὸ φιλί,

Ποῦ φαρμάκια μέσα ἐπότισε
Εἰς τὰ σπλάγγνα τοῦ γονιοῦ,
Ὅπου ὁ Πλάστης ἀφροῦ ἐφώτισε
Τοὺς ἀστέρας τ' Οὐρανοῦ,

Κάτου ἐδῶ δὲν ἀκουσθῆκαν,
Οὔτε ἀκούσθηκε φιλιὰ
Ποτὲ τέτοιε νὰ ἐδοῦθῆκαν
Ἀπὸ ἀνθρώπινα κορμιά.

Φεύγει ὡς τόσαν, ἀπετῶντας,
Γιὰ τὴν ὕστερη φορὰ,
Τοὺς αἰθέρας ποῦ γελῶντας
Ποιὰ νὰ μὴν εἶδε νυχτιὰ,

Ὁ θνητὸς δὲν ἀναφέρει
Εἰς τὴν Βίβλο τῆς ζωῆς (γ)
Φεύγει κι' αἴφνης καὶ ἓνα χέρι
Θωρεῖ ὀλόξανθο τῆς γῆς, (δ)

(α) Ἴδε τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Βύρωνος ποίημά του.
(β) Ὁ ἀνδρεῖος Κυριακούλης καὶ ὁ ἥρωας Μάρκος Μπότζαρης κείνται
θαμμένας ἐξωθεν τοῦ ἁγίου βήματος τῆς Παναγίας εἰς Μισολόγγιον.
(γ) Ἴδε τὸν εἰς τὴν Ἑλευθερίαν ὕμνον του.
(δ) Ἐννοεῖ τὸν μέγαν Ναπολέοντα
(ε) Ἴδε τὸν εἰς τὴν Ἑλευθερίαν ὕμνον του.

(α) Ἴδε τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Βύρωνος ποίημά του.
(β) Ἴδε τὸ γνωστὸν ἀπόκρημα τοῦ ποιήματός του «Ὁ Λάμπρος».
(γ) Ἐννοεῖ τοὺς αἰθέρας τοῦ ὕλου Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος.
(δ) Τὴν Ῥωσικὴν πολεμικὴν.

Νὰ προβαίνει ὡσάν σαλεύοντας
Μὲς τοὺς λόφους τοὺς ἐπτά,
Καὶ ν' ἀπλώνεται ἀγριεύοντας
Φρίκαις τόσαις καὶ θεριά,

Ὅσαις ἔκει μέσα ἐρώλευσαν
Ἄγριας, ἀπισταῖς φυλαῖς,
Τ' ἅγιο βῆμα ἀφοῦ ἐληστεύσαν
Ἡ ψυχῆς ἢ ἀγαρινῆς.

—Τ' ἅγιο βῆμα ὅπου ἐχάθηκε
Αἷμα ἀθῆο παρθενικό,
Ποῦ ἀναψε ἐπειτα κ' ἐστάθηκε
Ὀλοζώντανο, θέρμο,

Μὲς τὰ τόσα ἐκεῖνα πάθη
Τοῦ Νηοῦ, καὶ τ' ἀγρικῶν
Μὲ μουγγρίμματα ἀπ' τὰ βῆθη
Ἄγρικα, αἰώνια, νὰ βῶ,

Ὁ διαβήτης ποῦ ἀπερνώντας
Γιὰ πολλὴ ὥρα ἀργεπορεῖ,
Τρομασμένος καὶ ἀποριώντας
Στὴν βοή ποῦ σέρνει ἡ γῆ—

Καὶ θεωρεῖ ἔκει νὰ γυρίζῃ
Τέρας ἄγριο, σκυθιωπὸ,
Κ' εἰς τὸ αἷμα νὰ κυριζῃ
Ποῦ εἰς τὸν κόσμον ἔχει χυτό (α).

Ἀπ' τὰ πότια φυλαχθῆτε
Κράζει τότε, ὅπου κερνᾷ·
Ἄν, φωνάζει, τὰ γευθῆτε
Μίσση πάντα ἀδελφικά,

Βουτηγμένοι θὰ διψᾶτε
Μέσα εἰς αἷμα φρικτὰ,
Ποῦ ὅσον ὅσον κ' ἂν χουμάτε
Τόσο ἡ φλόγῃ θὰ λυσαῖ,

Ποῦ τὰ σπλάγγνα θὰ σᾶς καίῃ
Μ' ἓνα σέβας θεϊκό,
Ποῦ ὡς κ' ἐκεῖνο θὰ παλαίῃ
Ἄγριο πάντα καὶ θολό,

Μὲς τὰ βῆθη του, ὅπου σέρνει
Φρίκαις, Εἰδωλα, Θεοὺς,
Καὶ εἰς τὰ σκότη ἐκεῖ τοὺς δέρνει
Στοὺς αἰώνιους δισταγμούς.

Κ' ἰδοὺ τότε ἰδοὺ νὰ σειέται
Σπάθη δίστομη φρικτῆ,
Κ' εἰς τὴν λάμψη της νὰ σβυιέται
Κάθε ἀπόπειρα ἐχθρική.

Μυαροὶ ποῦ ἀλυσσοδένετε
Τοὺς λαοὺς μὲς τὴν σκλαβιᾶ,
Καὶ τὸ αἷμά μας βυζαίνετε
Μ' ὄση ἐθράρητε ἀσπλαγγνιά.

Ἄλευθρα Ἐρησκεία, ῥομφαία
Εἶναι ἀνίκητη, ἡ γῆ
Στὴν ἀστράφτουσά της θεᾶ
Ὅλη ἀνάφτει εἰς μιὰ στιγμή.

Ὅλη ἀνάρτει κι' ὅλα καίει,
Καὶ δὲν σώζεται πνοή,
Ποῦ εἰς τὸν κόσμον νὰ μὴ πνέῃ
Φιλελεύθερη κι' ἀγνή.

Μιὰ μονάχα ἐκεῖ μιὰ ἀντίχει,
Λέν, δαιμόνωνε ἀδελφῆ,
Ποῦ ταῖς ῥίζαις της ταῖς ἔχει
Μὲς τοῦ Ὀλύμπου τὴν κορφῆ.

Ἐκεῖ ποῦ ἡμίθεοι ἐρώλευσαν
Ἐκεῖ ποῦ ἐρώλευσαν Θεοί,
Καὶ ὅπου ἐκείθεν, λένε, ἐβρέυσαν
Ὅσα ἐφέρων ἴδω οἱ καιροὶ (α).

Ἄλλ' ὦ δέτε νὰ σκορπίζουν
Τ' ἀχνὰ νέφη ἐκεῖ ἀρχινοῦν
Καὶ τ' ἄχτιδαῖς νὰ ῥιπίζουν
Μαζωμέναις ποῦ βροστοῦν.

Ἀπ' τοῦ κόσμου τ' ἄγρια πάθη
Φεύγει ὀλόχαρη ἡ ψυχὴ,
Καὶ χαρὰ ἔχει μὲς τὰ βῆθη
Τὸ φῶς ποῦ ὅλα εἶδα νὰ σβυῖ

Κ' εἰς ταῖς τόσαις ψαλμοῦδαῖς
Ὅπου γύρω ἠχολογοῦν,
Καὶ μὲς ταῖς φωτοχυσταῖς
Ὅπου Ἄγγελοι κολυμβοῦν,

Λόγια ἐγκάρδια, κ' ὕμνος ψάλλει,
Ἕμνους ἄλλους θεϊκοὺς,
Κ' εἶναι ἡ Μοῦσά της μεγάλη
Ποῦ ὄλους κλεῖ τοὺς Οὐρανοὺς.

Πρὶν ὁ Χρόνος νὰ γεννήσῃ
Ταῖς ὀλόγυραις βραδεραῖς,
Ποῦ χλωμαῖς λὰς εἶχε ἀφήσει
Νὰ ἐρωτεύουν ταῖς καρδιαῖς,

Μιὰ Τριάδα ποῦ εἶχε βάλλει
Σταῖς ἀγκάλαις της γλυκῆ,
Ἡ Θεὸς, ποῦ ἐδῶ εἶχε ψάλλει
Μὲ τραγούδι ἠρωϊκά,

Ἕμνει κι' ὅλα ἐκεῖνα ἠχοῦνε
Τὰ πελάγη τ' οὐρανοῦ,
Κι' ὡς τὰ δώματ' ἀντηχοῦνε
Βαθεῖά μέσα τοῦ Θεοῦ

Καὶ εἰς τὴν Πύλη εἶχε προβάλλει,
Ποῦ ὀλοζώντανα κι' ὀρθᾶ
Τῆς προβαίνουσε ἐκεῖ πάλι
Δυὸ σάν φάσματα λευκά.

(α) Τὴν ἐν ἀκρόῃ τῆ Ἀνατολῆς μάστιγ ἀνεργώμενον προσκλυ-
τικόν.

(α) Ἐνωτὶ τὴν διχόνοιαν, τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν τῶν ἀνθρωποκέρφον
τοῦ Ὀλύμπου θεοπάτων κατχομένον, ὡς καὶ ὅσαπερ ἄλλα κατὰ τὴν
καὶ κατὰ οἱ σημερινοὶ παρὰ τῶν προγόνων ἐκλήρονόμοσαν Ἕλληνας.

Ποῦ εἶναι ἡ θάρνη αἰματωμένη
Ὅπου φέρουν, κι' ἀναίχτη
Μιά ποῦ ἀκόμα ἐκεῖ τοὺς μένει
Ὁλοθόξαστη πληγή (α).

Κ' ἰδοὺ τότε, νὰ προσκίνουνε
Μύρια μύρια ἐκεῖ Σκιαί,
Ποῦ ὅσο πᾶνε ὄλο πληθαίνουνε
Κ' εἶναι εἰς ὄπλα τηλικαῖα.

Κ' εἶναι ἐκεῖνοι οἱ πολεμάρχοι
Ὅσοι ἐδῶ τοῦ εἶχαν φανή,
Τὴν ψυχὴ τοῦ Πατριάρχη
Περιζώνοντας πυκνοί.

Γιὰ τὴν ποθητὴν Ἑλλάδα
Τόσο πρόθυμα ῥωτοῦν,
Σὰν νὰ ῥώτταν τὴν γλυκάδα
Τοῦ φωτός (*) νὰ ξαναἰδοῦν.

Κεῖνος σεβάσμια προχωρῶντας,
Καί μὲ πρόθυμαῖς ματιαῖς
Τὰ προσώπατα κυττῶντας
Και κυττῶντας ταῖς πληγαῖς,

Ἡ Διγόνοια κατατρέχει
Τὴν Ἑλλάδα, ἂν νικηθῆ,
Μὰ τὸν κόσμον ποῦ μᾶς ἔχει
Γ' ὄνομά σας ξαναζῆ (β).

Εἶπε κι' ὄλη ἐσυνταράχθηκε
Ἡ τρισάγια συναδριά,
Κι' ἀπ' τὰ βάθη λὲς τινάχθηκε
Στὴν ὀλιμμένη στεναξιά,

Ποῦ ὀλοφλόγιστη ὄλη ἐχύθη
Μὲς τὴν ἀπλαστὴ ἀκοή,
Κ' εἰς καῦμοὺς καὶ δάκρυα ἐλύθη
Εἰς τὴν τόση αὐτὴ πληγή.

Ὅλοι τότε διαπλατόνονται,
Βαθειὰ μέσα οἱ Οὐρανοί,
Κι' ἀπὸ ἐπάνω φανερόνονται
Ἄλλοι ὀλάργυροι, στιλπνοί,

Ποῦ εἰς τὴν λάμψη τους οἱ Ἀγγέλοι
Ὁλοθάμβωτοι κρατοῦν
Μὲ ταῖς φτέρυγαῖς τὰ βέλη
Ποῦ εἰς τὰ νέφη τους κτυποῦν.

Ἄγιοι μύριοι, μύρια πνεύματα
Ἐδῶ βρυάζοντας περνοῦν,
Λὲς ὀλάργυρα κ' εἰν' ῥεύματα
Σταῖς ἀχτίδαῖς ποῦ σκορποῦν.

Κι' ἀπ' τὰ πέρατα ἰδοὺ φθάνει
Χέρι λὲς σὰν νὰ εὐλογῆ,

Κ' εἶναι ὀλόχρυσὸ στεράνι
Γύρου οἱ Ἀγγέλοι ἐκεῖ πυκνοί.

Εἰςὲ λίγο φῶς τοὺς πνίγει,
Φῶς ὀλάδολο κι' ἀγνό,
Κ' εἶναι, λένε, ἐδῶ ποῦ λήγει
Ἡ ψυχὴ στὸ χωρισμό.

Ἐδῶ μείνε καὶ Σὺ αἰώνια
Ψυχὴ ἀθάνατη, καὶ μὴ
Μὴ πετάξης, ἀπ' τὰ χθόνια
Ἡ ρωνὴ ὡς νὰ πεταχθῆ,

Ποῦ ὄλα πέρα ὄλα θ' ἀνάψη
Βουὰ θάλασσαις στεριαῖς,
Κ' ἓνα κόσμο θὲ νὰ κάψη
Μὲς ταῖς φλόγαῖς ταῖς φρικταῖς.

Νὰ δακρύζης ἐδῶ μείνε
Εἰς τὸν Πλάστη Σου ἐμπροστά,
Γραπτὸν ὅσο ἀκόμα εἶναι
Γιὰ τὸν Ἕλληνα ἢ σκλαβιά.

Ναί, ὡς νάληθ ἐκεῖνη ἡ μέρα
Ποῦ μ' ἐλεύθερα φτερά,
Ἄπετῶντας τὸν αἰθέρα,
Καί σκιρτῶντας μὲ γαρά,

Σὰν πουλιὰ ἄγρια ποῦ λυμένα
Γοργὰ φεύγουνε σκλαβιά,
Μὲς τὴν λάμψη θαμβωμένα
Ποῦ τοὺς χύνει ἡ Ἐλευθεριά,

Θὰ φωνάξουμε ὡς τὰ πέρατα,
Εἰς τὰ πέλαγα, εἰς τὴ γῆ,
Στ' ἀγριομέτα ἐκεῖνα Τέρατα
Ποῦ ἡ ψυχὴ τους μᾶς μισεῖ,

α Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν δῆλη
Ποῦ μὲ βρᾶ μετράει τὴν γῆ.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα, βγαλμένα
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένα
Χαῖρε ὦ χαῖρε Ἐλευθεριά. (*)

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔΩΡΑΣ. Τὴν μνήμην τοῦ ἀοιδίου τῆς Ἐπτα-
νήσου ποιητοῦ ἤθελεν ἐπίσης τῶν ὁμίων καὶ τῶν διθυράμβων τιμή-
σει καὶ ἡ βιογραφία αὐτοῦ. Πλὴν τῶν ὀλίγων εἰδήσεων ὡς φιλοτί-
μως ἐξέδοτο ἰταλιστὴ περὶ αὐτοῦ ὁ ἐν Ἑνετίᾳ ὁμογενὴς Κ. Σ. Βε-
λουδίας, τὰ μένοντα ἐκ τῶν σταλόντων εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Πα-
ρῶρας καὶ ἐξαγορεύοντα τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτῆς εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ποιητικὰ προσημνάσματα, ἀπομιμούμενα τὸ λεκτικὸν οὐχὶ δι-
καὶ τὴν φαντασίαν τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ.

(α) Αἱ σκιαί τοῦ ῥήγα Φεβραίου καὶ τοῦ Ι. Καποδιστρίου.

(*) Τοῦ φωτός τοῦ κόσμου τούτου.

(β) Εἶναι στίχοι ἐκ τοῦ ποιήματός του εἰς τὴν θάνατον τοῦ
Λεῶντος Βύρμανος.